

<http://doi.org/10.5281/zenodo.10960828>

Najważniejsze obserwacje awifaunistyczne na Śląsku w roku 2021

The most important avifaunistic observations in Silesia in 2021

Niniejsze opracowanie przedstawia zbiór najistotniejszych, zdaniem Redakcji, obserwacji ptaków dokonanych w 2021 r. w granicach Śląskiego Regionu Ornitologicznego (Wuczyński i Kołodziejczyk 2013). Zestawienie obserwacji zostało przeprowadzone w oparciu o dane zgromadzone w Kartotece Awifauny Śląska (KAŚ 2022), w serwisach internetowych clanga.com oraz ornitho.pl (ornitho 2022), a także w raporcie Komisji Faunistycznej (2022) oraz w Kartotece Rzadkich Ptaków (MiIZ). W dziale „Obserwacje fenologiczne” przedstawiono stwierdzenia ptaków wyróżniające się nietypowym dla danego gatunku terminem obserwacji na Śląsku. Są tu więc wspomniane szczególnie wczesne przyloty, późne odloty czy też nietypowe przypadki zimowania. Dział „Obserwacje dużych stad” stanowi zbiór obserwacji wyjątkowo dużych skupisk ptaków danego gatunku w skali regionu, zwłaszcza stad rekordowo dużych bądź bliskich rekordom uzyskanym w poprzednich latach. W końcu dział „Obserwacje gatunków rzadkich” prezentuje wykaz obserwacji gatunków, które spotykane są w regionie śląskim wyjątkowo. Zestawiono tu więc gatunki, których liczba stwierdzeń nie przekracza dziesięciu, takie które stwierdzono po dłuższej prze-

rwie oraz takie, których pojawy w roku sprawozdawczym były szczególnie liczne w porównaniu do poprzednich sezonów. Zwrócono również uwagę na gatunki widywane na Śląsku niemal corocznie, a których wyjątkowo w opisywanym sezonie nie stwierdzono.

W 2021 r. do listy gatunków Śląskiego Regionu Ornitologicznego przybyły dwa nowe gatunki – bajkałówka *Sibirionetta formosa* oraz srokosz północny *Lanius borealis*, a także jeden nowy podgatunek – „mewa syberyjska” *Larus fuscus heuglini*. Na szczególną uwagę zwracają obserwacje gatunków niewidzianych na Śląsku od dawna – drugi w regionie żwirowiec łąkowy *Glareola pratincola* (ostatnio w XVIII w.), karliczka *Zapornia pusilla* (ostatnio w 1858 r.), syczek *Otus scops* (ostatnio w 1908 r.), dzierzba rudogłowa *Lanius senator* (ostatnio w 1983 r.), kraszka *Coracias garrulus* (ostatnio w 1999 r.). Inne, warte wyróżnienia obserwacje w roku sprawozdawczym to: czwarte stwierdzenie orła stepowego *Aquila nipalensis*, szóste stwierdzenie czerniczki *Aythya collaris*, ósme stwierdzenie wydrzyka wielkiego *Stercorarius skua* i zaroślówki *Acrocephalus dumetorum* oraz dziesiąte świergotka nadmorskiego *Anthus petrosus*. Na uwagę zasługuje też pierwszy

na Śląsku łęg czystej pary mewy żółtonogiej *Larus fuscus*.

Do końca 2021 r. lista awifauny Śląskiego Regionu Ornitologicznego liczyła 389 gatunków.

Obserwacje fenologiczne

Coraz łagodniejsze zimy na Śląsku, charakteryzujące się minimalnym zlodzeniem zbiorników wodnych sprzyjają zimowaniu wielu gatunków ptaków, które wcześniej były w tym okresie obserwowane wyjątkowo. Takim gatunkiem jest np. **ohar *Tadorna tadorna***, który jeszcze niedawno, bo w latach 2011–2016 stwierdzany był zimą bardzo rzadko – zwykle w pojedynczych obserwacjach w liczbie od 1 do maksymalnie 9 os. (Grochowski i in. 2016). Zimą 2020/2021 na stawach w dolinie Baryczy zimowało co najmniej 17 osobników (W. Lenkiewicz), a poza tym obszarem w styczniu 2021 r. obserwowano dodatkowe 9 ptaków w różnych miejscach.

Najrzadziej obserwowaną zimą rodzimą kaczką jest w Polsce **cyranka *Spatula querquedula***, której większość europejskiej populacji migruje do Afryki, na południe od Sahary. W dniu 16.01.2021 obserwowano samca cyranki na stawach Jamnik w dolinie Baryczy (M. Pach, J. i M. Słowikowscy). Była to dopiero czwarta styczniowa obserwacja tego gatunku na Śląsku. Wcześniej notowano ją w 1961 r. k. Urazu (Dyrz i in. 1991), w 2008 r. w Sosnowcu (P. Kmieciak, D. Kurlej) i w 2015 r. na żwirowni Pilce (P. Kołodziejczyk).

Z kolei taki gatunek jak **markaczka *Melanitta nigra*** obserwowany jest w regionie przede wszystkim w sezo-

nie jesienno-zimowym, natomiast poza tym okresem stwierdzana jest rzadko. W dniach 28.06–8.08 pojedynczy samiec tego gatunku przebywał w kompleksie stawowym Potasznia w dolinie Baryczy (W. Lenkiewicz) a prawdopodobnie ten sam osobnik widziany był też 13.08.2021 na stawach Radziądz (W. Lenkiewicz). Była to pierwsza obserwacja markaczki w miesiącach letnich na Śląsku.

W dniu 26.10.2021 nad Odrą we Wrocławiu-Kozanowie sfotografowano młodego osobnika **zielonki *Zapornia parva*** (J. Karasiński; fot. 1). Wprawdzie fenologia przelotu jesiennego tego skrytego gatunku jest na Śląsku słabo poznana, jednak najprawdopodobniej była to jedna z późniejszych obserwacji w regionie. W podobnym okresie (25–26.10) gatunek obserwowano również w 2019 r. na Zb. Goczałkowickim (M. Karetta), natomiast najpóźniejszym stwierdzeniem było znalezienie martwego ptaka 26.11.1961 nad Jez. Kostkowickim, jednak ustalenie przybliżonej daty śmierci tego osobnika było niemożliwe (Dyrz i in. 1991).

Zimowe obserwacje **siewnicy *Pluvialis squatarola*** na Śląsku należą do rzadkości, choć w ostatnich latach łagodne zimy zdają się sprzyjać coraz późniejszym obserwacjom tego gatunku, w tym także próbom zimowania. W dniach 11–15.01.2021 widziano ptaka na stawach Radziądz w dolinie Baryczy (A. Kąkol, M. Szeruga, W. Lenkiewicz). Dwukrotne próby zimowania siewnicy zanotowano także w 2019 r. na stawach Wielikąt (S. Beuch i in.) i Potasznia (W. Lenkiewicz, B. Podmokły; Obserwacje faunistyczne 2021), a wcześniej jedyną obserwacją styczniową było stwierdzenie z 1989 r.

Fot. 1. Młoda zielonka *Zapornia parva*, Wrocław, Dolny Śląsk, październik 2021 (fot. J. Karasiński)
Photo 1. Juvenile Little Crane, Wrocław, Lower Silesia, October 2021

ze Zb. Turawskiego (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Wczesny przylot **sieweczki obrożnej** *Charadrius hiaticula* zanotowano 28.02.2021 na stawach w Rudzie Żmigrodzkiej (W. Lenkiewicz). Zwykle przylot wiosenny tego gatunku rozpoczyna się w połowie marca, rzadziej już na początku miesiąca. Opisywana obserwacja jest drugą lutową i drugą najwcześniejszą w regionie. Wcześniej obserwowano sieweczkę obrożną tylko raz – 25.02.1990 na stawach Wielikąt (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Wiosną 2021 r. odnotowano także wczesną obserwację **szlamnika** *Limosa lapponica*. Pojedynczy osobnik obserwowany był w dniach 8–10.04 na stawach Stawno (W. Lenkiewicz i in.). Przylot wiosenny gatunku na Śląsku jest mało

intensywny, a większość obserwacji w tym okresie zaczyna się dopiero w ostatniej dekadzie kwietnia. Stwierdzenie z początku miesiąca jest więc wyjątkowe. Ustępuje ono tylko dwóm wcześniejszym obserwacjom – z 4.04.1993 na Wrocławskich Polach Irygacyjnych (Słychan 1996) oraz z 29.03.1929 spod Milicza (Dyrcz i in. 1991).

Stosunkowo łagodna zima na początku 2021 r. sprzyjała zimowym obserwacjom gatunków, obserwowanych w tym okresie bardzo sporadycznie. Wśród nich był również **brodziec piskliwy** *Actitis hypoleucos*, którego widziano w dniu 1.01.2021 na zb. Dzierżno Duże (M. Pastrykiewicz i in.). Gatunek ten obserwowany jest zimą bardzo sporadycznie. W latach 1983–1999 odnotowano go tylko w trakcie pięciu zim, a obecnie nie jest wcale spotykany dużo

częściej. W latach 2011–2016 stwierdzony tylko dwukrotnie (Grochowski i in. 2016).

W dniach 1–4.12.2021 na stawie Rudym w dolinie Baryczy obserwowano jednego **brodźca śniadego** *Tringa erythropus* (W. Lenkiewicz). Jest to jedna z późniejszych obserwacji gatunku na Śląsku i dopiero czwarta grudniowa. Jedynym późniejszym stwierdzeniem była obserwacja z 17.12.2019 na Zb. Mietkowskim (G. Orłowski, M. Sęk; Obserwacje faunistyczne 2021), a dwóch innych w tym miesiącu dokonano: 1.12.1978 w Przemkowie i 3.12.1966 na Zb. Turawskim (Dyrcz i in. 1991).

Jesienna migracja **kwokacza** *Tringa nebularia* trwa od czerwca i wygasa zwykle z końcem października. Obserwacje listopadowe zdarzają się rzadko. W dniu 24.11.2021 na stawach w Rudzie Żmigrodzkiej widziano jednego osobnika (M. Skoczek), co było najpóźniejszym jak dotąd stwierdzeniem w regionie.

Mewa trójpalczasta *Rissa tridactyla* jest na Śląsku obserwowana bardzo nieznacznie i zazwyczaj późną jesienią, rzadziej zimą. Obserwacje wiosenne zdarzają się bardzo rzadko. Do tej pory zanotowano pięć stwierdzeń z tego okresu, a szóstym była obserwacja drugorocznego ptaka z 18.04.2021 na stawach Jamnik (M. Bojarowski, R. Fudalej). Również poza regionem, w tym i na wybrzeżu obserwacje tej mewy stanowią tylko 11% wszystkich stwierdzeń (Stawarczyk i in. 2017).

Większości obserwacji **rybitwy biało-skrzydłej** *Chlidonias leucopterus* na Śląsku dokonuje się podczas migracji wiosennej – od kwietnia do czerwca. Późnym latem i jesienią gatunek ten obserwowany jest rzadko i w niewielkiej liczbie. Ostatnie

ptaki obserwowane są jeszcze we wrześniu, ale zwykle nie później niż w pierwszej połowie miesiąca. Stwierdzenie dorosłego osobnika z 21.09.2021 z Rosochatej, pow. legnicki (T. Maszkało, M. Dec) jest więc jednym z późniejszych w regionie. Mimo to gatunek ten zdarzyło się na Śląsku zaobserwować jeszcze później – rekordowo późnego stwierdzenia dokonano w dniach 23–25.10.1994 na Zb. Mietkowskim (M. Martini i in.).

Wyjątkowo wczesnej obserwacji samca **bączka** *Ixobrychus minutus* dokonano 3.03.2021 na stawach w Ochabach Wielkich w dolinie górnej Wisły (K. Kosterenko). Jest to zdecydowanie najwcześniejsza obserwacja gatunku w Polsce i jedyna dokonana w okresie kalendarzowej zimy. Prawdopodobnie nie był to jednak osobnik zimujący, a stwierdzenie dotyczy bardzo wczesnego przylotu. Bączki pojawiają się na Śląsku zazwyczaj dopiero na przełomie kwietnia i maja, a obserwacje z pierwszej połowy kwietnia zdarzają się wyjątkowo. Opisywany powyżej bączek pojawił się więc na Śląsku ok. 2 miesiące wcześniej niż zwykle.

Jesienna migracja **rybołowa** *Pan-dion haliaetus* przez Śląsk trwa zwykle od sierpnia do połowy października. Obserwacje późniejsze zdarzają się rzadko, choć ostatnio znacznie bardziej regularnie notuje się ten gatunek jeszcze na początku listopada. W dniu 11.12.2021 widziano dorosłego ptaka w Laskach nad Odrą, pow. zielonogórski (M. Rubacha). Jest to prawdopodobnie najpóźniejsza obserwacja tego gatunku na Śląsku i druga grudniowa. Wcześniej widziano go 9.12.1990 w Goczałkowicach Zdroju (Tomiałojć i Stawarczyk 2003), a jedyna

inna obserwacja z miesięcy zimowych to stwierdzenie z 3.02.1974 znad Odry k. Siechnic (pow. wrocławski) (Dyrcz i in. 1991).

Wilga *Oriolus oriolus* jest gatunkiem, u którego przelot jesienny przebiega mało intensywnie i niezbyt licznie. Ostatnie ptaki obserwowane są zwykle do końca sierpnia, a już na początku września stwierdza się gatunek rzadko. W 2021 r. dokonano wyjątkowo późnego stwierdzenia – 4.10 widziano młodego ptaka w Sieniawce, pow. dzierzoniowski (A. Wuczyński). Było to najpóźniejsze regionalne stwierdzenie wilgi.

Przelot jesienny **dymówki *Hirundo rustica*** jest bardzo rozciągnięty w czasie i ostatnie ptaki obserwuje się na Śląsku jeszcze do późnej jesieni. Obserwacje z końca października nie są niczym wyjątkowym, natomiast stwierdzenia późniejsze zdarzają się rzadko. W 2021 r. dokonano trzech obserwacji listopadowych: 13.11 widziano po jednym ptaku na Zb. Nyskim (A. Knychala) oraz w Czatkowicach, pow. milicki (S. Mikołajczak), a 10.11 stwierdzono 3 os. w Rudzie Sułowskiej (L. Matacz). Stwierdzenia te niewiele ustępują najpóźniejszemu jesiennemu stwierdzeniu datowanemu na 15.11. Dokonano dwóch takich obserwacji na Śląsku, w 1975 r. pod Wrocławiem (J. Lontkowski) i w 2013 r. w Niedźwiedziu, pow. ząbkowicki (M. Domagała).

W dniu 9.10.2021 słyszano śpiewającego samca **piecuszka *Phylloscopus trochilus*** w Cienkowicach, pow. ząbkowicki (A. Wuczyński). Jest to dość późna obserwacja, bliska kilku najpóźniejszym wykazanych w regionie z 13, 14 i 15.10 (więcej w Obserwacje faunistyczne 2023).

Rekordowo wczesnej obserwacji samca **mucholówki białoszyjej *Ficedula albicollis*** dokonano 7.04.2021 w Bielawie, pow. dzierzoniowski (J. Piasecki). Gatunek ten pojawia się na Śląsku zwykle dopiero w drugiej lub trzeciej dekadzie kwietnia, a stwierdzenia wcześniejsze zdarzają się rzadko. Przed 10.04 stwierdzono ją tylko czterokrotnie. Opisana obserwacja jest jak dotąd najwcześniejszym stwierdzeniem w regionie zrównując się terminem z obserwacją z 7.04.2016 z rez. Łęczczok (B. Pawlik).

Pomimo iż **kląskawka *Saxicola rubicola*** jest migrantem krótkodystansowym, którego najbliższe stałe zimowiska znajdują się dość blisko granic Śląska (np. Niemcy, Francja, Włochy; Shirihai i Svensson 2018), to jednak w regionie gatunek ten zimuje wyjątkowo. Zannotowano zaledwie 9 obserwacji z okresu ścisłej zimy (15.12–15.02), w tym jedno w 2021 r.: w dniu 16.01 obserwowano samicę na obficie zaśnieżonych łąkach w dolinie Brynicy w Dobieszowicach, pow. będziński (S. Beuch, P. Skałban).

Główne zimowiska **dziwonii *Carpodacus erythrinus*** leżą w południowej Azji, głównie na Półwyspie Indyjskim, skąd gatunek przylatuje na śląskie łęgowiska późno, zwykle dopiero w drugiej lub trzeciej dekadzie maja. Stwierdzenia z pierwszej połowy tego miesiąca zdarzają się bardzo rzadko. Obserwacja samca z 3.05.2021 na polderze Jamnik (W. Lenkiewicz) jest jedną z najwcześniejszych w regionie. Ustępuje tylko stwierdzeniu z 24.04.1994 ze stawów Żelezniki (L. Matacz), co było jak dotąd jedyną kwietniową obserwacją dziwonii na Śląsku.

Obserwacje dużych stad

Większość obserwacji **gęsi małej Anser erythropus** na Śląsku w ostatnich 30 latach dotyczyła głównie pojedynczych osobników, rzadziej niewielkich grup po 2–4 os. (Stawarczyk i in. 2017, Chodkiewicz i in. 2020, Beuch i in. 2021, Wylegała i in. 2022). Nieco większe koncentracje zdarzały się w XX w., kiedy notowano w regionie kilkakrotnie po 7 os., po 12 os., a rekordowo nawet 23 os. na stawach Stawno w dniu 12.03.1960 (Witkowski i in. 1995). W ostatnich latach większych koncentracji nie notowano, toteż zaskoczeniem było stwierdzenie stadka 9 gęsi małych (4 ad. i 5 juv.) widzianych 15.10.2021 na zb. Raduszec k. Krosna Odrzańskiego (S. Rubacha). Gatunek ten wykazuje silny trend spadkowy na łęgowskich w północnej Europie. Jej aktualna populacja skandynawska jest szczątkowa, choć wspomaga się ją osobnikami reintrodukowanymi (Morozov i Kalyakin 2020).

Hełmiatka Netta rufina jest coraz częściej i coraz liczniej obserwowanym gatunkiem na Śląsku, choć liczebność jej populacji łęgowej wydaje się w ostatnich latach stabilna (Beuch 2019, Ławicki i in. 2021, Chodkiewicz i in. 2022). Na jednym z dwóch najważniejszych krajowych łęgowskich – na stawach Wielikąt, notuje się duże koncentracje hełmiatek również w okresie przedłęgowym. Co kilka lat odnotowuje się tam kolejne rekordowe dla Śląska stada tego gatunku. W dniu 14.04.2021 stwierdzono tam 138 os. (S. Beuch), co jest największą stwierdzoną liczebnością w regionie. Wcześniej maksymalnie 124 ptaki widziano 18.03.2017 (M. Rojek, Obserwacje faunistyczne 2018).

Dużą koncentrację 34 os. **uhli Me-lanitta fusca** obserwowano w dniach 12-15.12.2021 na zb. Słup (A. Chlebowski, G. Orłowski). Było to drugie największe stado w regionie. Wcześniej większe skupienie obserwowano na Śląsku tylko raz – 9.12.2007 na Zb. Goczałkowickim, kiedy stwierdzono 44 os. (J. Król, R. Kruszyk). Uhla jest w regionie najczęściej i najliczniej spotykaną tzw. kaczką morską, choć jej europejska populacja łęgowa wykazuje wieloletni trend spadkowy (Hearn 2020).

Najważniejszym śląskim zimowiskiem **kokoszki Gallinula chloropus** są małe, zwykle silnie zanieczyszczone cieki na Górnym Śląsku, gdzie podczas akcji zimowych liczeń stwierdza się regularnie znaczne koncentracje. Np. na niewielkim odcinku rzeki Rawy w Katowicach notuje się po kilkudziesiąt, a nierzadko nawet ponad 100 os., np. 22.01.2011 widziano tam aż 154 os. (K. Kokoszka; Grochowski i in. 2016). Od ponad 10 lat ważnym zimowiskiem w regionie staje się Wrocław, zwłaszcza odcinek rz. Oławy, gdzie od ok. 2011 r. regularnie stwierdza się większe liczebności tego gatunku. W 2016 r. stwierdzono tam 35 os. (Grochowski 2018). Liczebność zimującej populacji kokoszki we Wrocławiu stale rośnie i w dniu 17.01.2021 na samej rzece Oławie stwierdzono już 77 os. (K. Zięba, T. Duda), a w tym samym dniu na obszarze Parku Wschodniego – 31 os. (K. Zięba, T. Duda).

Intensywny przelot **sieweczki obrożnej Charadrius hiaticula** odnotowano jesienią 2021 r. na Zb. Mietkowskim. W dniu 26.09 obserwowano tam stado 59 os. (G. Orłowski, B. Kaźmierczak). Jest to jedna z większych koncentracji gatunku odnotowanych w regionie. Większe stada

stwierdzono tylko trzykrotnie: po 64 os. 10.09.2013 na Zb. Nyskim (P. Kołodziejczyk, M. Domagała), po 69 os. 17.09.2006 na Zb. Otmuchowskim (J. Szymczak i in.) i w końcu rekordowe 132 os. 6.09.2013 na Zb. Mietkowskim (P. Kołodziejczyk).

Latem 2021 r. zanotowano trzy obserwacje większych stad **ostrzygojada** *Haematopus ostralegus*. W dniu 7.07 widziano 7 dorosłych ptaków w Roszkowie w dolinie górnej Odry (S. Beuch), w dniach 10–11.08 stwierdzono 6–7 os. na stawach Stawno w dolinie Baryczy (W. Lenkiewicz i in.), a 7.09 widziano 6 ptaków na stawach Iłownica w dolinie górnej Wisły (K. Kos). Na Śląsku obserwuje się zwykle pojedyncze osobniki ostrzygojadów albo niewielkie grupki nieprzekraczające 5 os. Zupełnie wyjątkowa była obserwacja aż 13 os. migrujących nad Zb. Goczałkowickim 18.07.2011 (M. Nagler). Liczny przelot gatunku latem i jesienią 2021 r. jest tym bardziej ciekawy, że w poprzednim roku w całym regionie nie odnotowano ani jednej obserwacji ostrzygojada (Obserwacje faunistyczne 2023, KAŚ, ornitho.pl).

Rok 2021 był kolejnym z rzędu kiedy jesienią, na stawach Stawno gromadziły się duże koncentracje **brodźców śniadych** *Tringa erythropus*. W dniu 3.10. stwierdzono tam 439 os. (W. Lenkiewicz), czyli niewiele mniej od rekordowego stada z 6.09.2020, które liczyło 463 os. (W. Lenkiewicz; Obserwacje faunistyczne 2023).

Wiosenna migracja **kwokacza** *Tringa nebularia* na Śląsku przebiega zwykle mniej intensywnie niż jesienna. Gatunek obserwowany jest rzadziej i w mniejszych skupiskach. Pod koniec kwietnia 2021 r. na stawach Zielony Dąb w dolinie Baryczy stwierdzono jedno z większych wio-

sennych koncentracji w regionie. W dniu 25.04 obserwowano tam 108 (G. Orłowski, W. Lenkiewicz), a 26.04 – 112 os. (G. Orłowski). Wiosenne stada kwokacza rzadko przekraczają 50 os. Do tej pory najliczniej obserwowano go 28.04.2002 na Zb. Goczałkowickim kiedy stwierdzono 161 os. (Betleja i in. 2014).

Zbiornik Turawski jest niezaprzeczalnie najważniejszym na Śląsku i jednym z ważniejszych na śródlądziu Polski stanowiskiem dla migrujących wiosną **mewałych** *Hydrocoloeus minutus*. Regularnie notuje się tu stada przekraczające 1000, a czasem nawet ponad 1500 os. (Stasiak i Kołodziejczyk 2019). W dniu 25.04.2021 stwierdzono tu rekordową liczebność 1680 os. (J. i A. Stasiak). Dogodne warunki na tym zbiorniku odnajduje również – **rybitwa czarna** *Chlidonias niger* – gatunek o podobnym sposobie żerowania jak mewa mała. Na początku maja 2021 r. stwierdzano tu niezwykle duże koncentracje tego gatunku. W dniu 4.05 obserwowano do 1740 os., w dniu 6.05 już 1540 os., a 7.05 aż 2440 os. (J. i A. Stasiak). Był to najbardziej intensywny przelot wiosenny rybitwy czarnej zaobserwowany na Śląsku.

Czapla nadobna *Egretta garzetta* jest dość rzadko spotykanym gatunkiem w regionie. Zwykle notuje się pojedyncze ptaki, a znacznie rzadziej grupy powyżej 3 os. Najczęstszym obszarem obserwacji czapli nadobnej jest południowa część Górnego Śląska lub zbiorniki w okolicach Nysy, gdzie w miesiącach letnich notowano największe regionalne stada – 11 os. 23.08.2013 na Zb. Otmuchowskim (M. Domagała), czy 10 os. 20–23.08.2002 na Zb. Goczałkowickim (D. Szlama).

Poza tym obszarem stada obserwowane są bardzo rzadko, toteż warto wyróżnić grupę 6 os. widzianą na żwirowni Pilce, pow. ząbkowicki, w dniach 7–8.08.2021 (K. Ostrowski i in.).

Populacja lęgowa **dzierłatki** *Galerida cristata* zasiedlająca przedmieścia Opola wykazuje stały spadek liczebności. W latach 2007–2008 populację szacowano jeszcze na 11–21 par (Bożek i Hebda 2009), a obecnie aktywnych jest nie więcej niż 4 stanowiska, zasiedlane zwykle przez pojedyncze pary (KAŚ, G. Hebda – inf. niepubl.). Zaskakująca była więc obserwacja dużego stada 16 os. w dniu 16.02.2021 na parkingu centrum handlowego w Zawadzie pod Opolem (J. i A. Stasiak). Tak duże koncentracje dzierlatek zdarzają się rzadko. W XX w. stada nie przekraczały nigdy 10 os. (Dyrcz i in. 1991), a w bieżą-

cym wieku zanotowano 16 os. tylko raz – 23.01.2020 w pow. głogowskim (M. Nagler; Obserwacje faunistyczne 2023), a rekordowo 18 os. widziano 25.02.2004 nad brzegiem Zb. Rybnickiego (M. Buchalik; Obserwacje faunistyczne 2006).

Skowronek *Alauda arvensis* jest na Śląsku gatunkiem zimującym regularnie, choć raczej nielicznie. Obserwuje się wtedy pojedyncze ptaki lub stada po maksymalnie kilkadziesiąt os. W ostre zimy, na zasobnych w pokarm stanowiskach notowane są jednak czasem grupy przekraczające 100 os. Np. zimą 1963 r. pod Wrocławiem obserwowano 12.01 – 130 os., a 22.01 – 102 ptaki (Witkowski 1964). Styczeń 2021 r. był wyjątkowy pod względem liczby zimujących skowronków. Zanotowano łącznie ok. 50 obserwacji z czego część dotyczyła dużych

Fot. 2. Samiec bajkałówki *Sibirionetta formosa* – Ruda Sułowska, Dolny Śląsk, luty 2021 (fot. W. Lenkiewicz)

Photo 2. Male Baikal Teal in Ruda Sułowska fish ponds, Lower Silesia, February 2021

stad tego gatunku. W dniu 15.01.2021 obserwowano aż 750 os. przelatujących na północ nad Zb. Mietkowskim (G. Orłowski), co było największą (nie tylko zimową) koncentracją gatunku na Śląsku.

Obserwacje gatunków rzadkich

W dniu 21.11.2021 na stawach Stawno w dolinie Baryczy obserwowano dorosłą samicę **czerniczki** *Aythya collaris* (W. Lenkiewicz). Ten sam osobnik był widziany wcześniej (11–19.11) na Jez. Żnińskim Dużym w woj. kujawsko-pomorskim (Komisja Faunistyczna 2022). Było to szóste stwierdzenie tej amerykańskiej kaczki na Śląsku i dopiero druga obserwacja samicy.

Pierwszego stwierdzenia **bajkałówki** *Sibirionetta formosa* (fot. 2) w Polsce dokonano w dniach 9–16.01.2021 na stawach Jamnik. Ten sam młody samiec widziany był później również w dniach 23–28.02 na stawach w Rudzie Sułowskiej, a następnie 5–06.03 na stawach Radziądz (Lenkiewicz i Stawarczyk 2022). Bajkałówka jest wschodnioazjatyckim gatunkiem kaczki, której populacja lęgowa odnotowuje ostatnio wzrost liczebności. Efektem tego może być coraz częstsze zalatywanie pojedynczych osobników do Europy Zachodniej, czego doczekaliśmy się także w naszym kraju.

W dniach 2.03–14.04.2021 w okolicach Stobrawy na Opolszczyźnie dokonano szeregu obserwacji samca **jarząbka** *Tetrastes bonasia* (A. Andrzejczyk). W tym samym rejonie stwierdzono ten gatunek również w roku poprzednim (A. Andrzejczyk; Obserwacje faunistyczne 2023). Jarząbek jest na Śląsku gatunkiem rzadkim, stwierdzanym bardzo nielicznie głów-

nie w Sudetach, gdzie występuje szczątkowa populacja lęgowa. Poza tymi górami każda obserwacja, szczególnie w okresie lęgowym jest warta wyróżnienia.

Późną wiosną 2021 r. dokonano w Polsce trzech stwierdzeń **karliczki** *Zapornia pusilla*. Były to pierwsze krajowe obserwacje gatunku po 93 latach przerwy (Stawarczyk i in. 2017). Jednego ze stwierdzeń dokonano na Śląsku – w dniach 28–31.05 słyszano głos godowy samca na Bagnach Przemkowskich w pow. polkowickim (Czechowski i Rubacha 2023). Pozostałych stwierdzeń w 2021 r. dokonano nad Biebrzą (2 samce) oraz na Lubelszczyźnie (3 samce i samica), gdzie znaleziono nawet gniazdo z jajami (Kołodziejczyk i in. 2021).

W dniu 13.08.2021 na terenie suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Raciborzu obserwowano nieoznaczoną do gatunku dorosłą **siewkę** *Pluvialis sp.* (T. Kosut). Osobnik należał do któregoś z dwóch rzadkich gatunków; była to albo wschodnioazjatycka siewka złotawa *P. fulva*, albo północnoamerykańska siewka szara *P. dominica*. Mimo braku pewnego oznaczenia tego ptaka jest to obserwacja warta wyróżnienia, bowiem oba gatunki były na Śląsku obserwowane tylko raz (odpowiednio w 2017 i 2018 r.).

W maju 2021 r. nastąpił niewielki nalot **żwirowców łąkowych** *Glareola pratincta* w Polsce. Odnotowano rekordowo trzy stwierdzenia, w tym jedno na Śląsku (fot. 3). W dniu 29.05 dorosły osobnik obserwowany był na Stawach Przemkowskich, pow. polkowicki (T. Maszkało i in.). Było to dopiero drugie stwierdzenie gatunku w regionie i pierwsze współczesne. Wcześniej jeden okaz zdobyto

Fot. 3. Żwirowiec łąkowy *Glareola pratincola*, Stawy Przemkowskie, maj 2021 (fot. T. Maszkało)

Photo 3. Collared Pratincole, Przemków fish ponds, Lower Silesia, May 2021

Fot. 4. Wydrzyk wielki *Stercorarius skua*, Zb. Goczałkowicki, październik 2021 (fot. K. Jainta)

Photo 4. Great Skua, Goczałkowicki reservoir, Upper Silesia, October 2021

Fot. 5. Wysiadująca mewa żółtonoga *Larus fuscus*, z pierwszej lęgowej pary na Śląsku, Zb. Mietkowski, Dolny Śląsk, maj 2021 (fot. M. Przymencki)

Photo 5. Egg-laying Lesser black-back Gull *Larus fuscus*, from the first breeding pair in Silesia, Mietków reservoir, Lower Silesia, May 2021

Fot. 6. „Mewa syberyjska” *Larus fuscus heuglini* (po prawej), Zb. Mietkowski, Dolny Śląsk, październik 2021 (fot. M. Faber)

Photo 6. Heuglin's Gull *Larus fuscus heuglini* (on right), Mietków reservoir, Lower Silesia, October 2021

„na Śląsku” pod koniec XVIII w. (Stawarczyk i in. 2017).

W dniach 24–26.10.2021 na Zb. Goczałkowskim przebywał dorosły osobnik **wydrzyka wielkiego** *Stercorarius skua* (D. Szlama; fot. 4). Było to 8 stwierdzenie gatunku na Śląsku. Poprzedniej obserwacji dokonano w 2017 r. również nad Zb. Goczałkowskim (Obserwacje faunistyczne 2018).

W 2021 r. stwierdzono pierwszy przypadek lęgu pary **mew żółtonogich** *Larus fuscus* na Śląsku (fot. 5). Na wyspie z kolonią lęgową mew białogłowych *L. cachinnans* na Zb. Mietkowskim znaleziono gniazdo z trzema jajami, a w kolejnych dniach dwa wyklute pisklęta, które zaobrączkowano. Obydwa ptaki dorosłe z pary wykazywały cechy któregoś z zachodnich, jasnopłaszczowych podgatunków *L. f. graellsii/intermedius* (Przy-

mencki i in. 2023). Wcześniej na Śląsku stwierdzano trzykrotnie lęgowe osobniki mewy żółtonogiej, były to jednak zawsze ptaki sparowane z mewą białogłową lub romańską *L. michahellis*. Do lęgów tych dochodziło zawsze na Zb. Mietkowskim. Na zbiorniku tym dokonano także pierwszego w regionie stwierdzenia „**mewy syberyjskiej**” *Larus fuscus heuglini* – podgatunku mewy żółtonogiej gniazdującego w rosyjskiej tundrze. Dorosłego osobnika wykazującego cechy tego taksonu stwierdzono na Zb. Mietkowskim w dn. 22.10.2021 (G. Orłowski, M. Faber; fot. 6).

W ostatnich 10 latach na Śląsku dokonuje się regularnych, niemal corocznych, stwierdzeń **czapli złotawej** *Bubulcus ibis* (fot. 7). W 2021 r. stwierdzono ten gatunek dwukrotnie – 25.09.2021 obserwowano ptaka w Bytkowie, pow. kędzierzyńsko-kozielski (Komisja Faunistyczna 2022),

Fot. 7. Czapla złotawa *Bubulcus Ibis*, Dębowiec, Górny Śląsk, grudzień 2021 (fot. T. Kosut)

Photo 7. Cattle Egret, Dębowiec, Upper Silesia, December 2021

a w dniach 22.11–4.12.2021 jeden osobnik przebywał w okolicy Gumnej i Dębowa na Śląsku Cieszyńskim (J. Jagielko i in.). Były to odpowiednio 10 i 11 stwierdzenie na Śląsku, a obserwacja dokonana na przełomie listopada i grudnia była najpóźniejszą w Polsce (Stawarczyk i in. 2017).

Rok 2021 obfitował w obserwacje **czapli purpurowej** *Ardea purpurea* na Śląsku. Dokonano co najmniej 9 stwierdzeń pojedynczych osobników tego gatunku. Najwcześniej stwierdzono drugorocznego ptaka 25.04 na polderze Jamnik (K. Hanak i in.), a najpóźniej młodego 13.09 na stawach Sulików w Siewierzu (R. Gwóźdź i in.). Zwykle w regionie dokonuje się nie więcej niż 4–5 stwierdzeń rocznie (np. Chodkiewicz i in. 2020, Beuch i in. 2021, Wylegała i in 2022).

W dniu 9.05.2021 w Wąsoszu, pow. górowski obserwowano niedojrzałego (3 r. kal.) **orla stepowego** *Aquila nipalensis* (S. Sosnowski, W. i M. Jadach). Było to czwarte stwierdzenie tego azjatyckiego gatunku na Śląsku. Poprzednich stwierdzeń dokonano w latach 1984, 2017 i 2020.

Syczek *Otus scops* jest bardzo rzadko zalatującą do Polski sową. Wprawdzie w ostatnich latach stwierdzano go niemal corocznie, to jednak wszystkich obserwacji dokonywano w południowo-wschodniej i wschodniej części kraju, a dopiero w 2021 r. zaobserwowano gatunek na Śląsku (fot. 8). Na osiedlu blokowym Sikornik w Gliwicach obserwowano intensywnie odzywającego się głosem godowym samca w okresie od 5.06 do 2.07 (V. Kozackiewicz i in.). Było to szóste stwierdzenie syczka w regionie i pierwsze współczesne. Do tej pory na Śląsku

obserwowano gatunek tylko w XIX w. i na początku XX w., ostatni raz w 1908 r.

Masyw Śnieżnika jest w ostatnich latach jedynym miejscem spotkań **dzieciola trójpalczastego** *Picoides tridactylus* na Śląsku. Obserwowano go tam w latach 2007 i 2019 (W. Grzesiak), a kolejnego stwierdzenia pojedynczej samicy dokonano 6.06.2021 (W. Grzesiak). Nie wiadomo czy gatunek ten gnieździ się po polskiej stronie Sudetów, jednak w Czechach znaleziono niedawno większe populacje – np. na Wysokim Jesioniku (Souček 2010) czy też w Karkonoszach (Flousek i in. 2015).

Kraska *Coracias garrulus* jest wciąż lęgowym gatunkiem w Polsce, choć jej krajowa populacja jest już bardzo nieliczna i silnie zagrożona. W 2021 r. gniazdowało tylko 15 par, przede wszystkim na północnym Mazowszu (Górski i Wardecki 2021). Na Śląsku ptak ten nie gnieździ się od ok. 40 lat. Ostatni pewny lęg stwierdzono w 1982 r. pod Krosnem Odrzańskim, a ostatni prawdopodobny w 1993 r. pod Dobrodzieniem. Od tamtej pory ptak ten stał się bardzo rzadki również poza okresem lęgowym. Ostatnio widziano go w Brzeszczach w 1999 r., a przez pierwsze 20 lat XXI w. nie dokonano w regionie żadnej obserwacji kraski. Pierwsze dwa stwierdzenia miały miejsce dopiero w 2021 r. W dniu 18.06 dorosłego ptaka widziano w Starym Henrykowie, pow. ząbkowicki (W. Grzesiak), a w dniach 28.08–10.09 młody ptak był obserwowany k. Woźnik na Górnym Śląsku (A. Ochmann i in.).

W dniach 18 i 22.11.2021 w Roźniętowie na Opolszczyźnie obserwowano, a następnie schwymano, młodego osob-

Fot. 8. Syczek *Otus scops*, Gliwice, Górny Śląsk, czerwiec 2021 (fot. S. Turowski)

Photo 8. Scops Owl, Gliwice, Upper Silesia, June 2021

nika **srokosza północnego** *Lanius borealis* (P. Zabłocki, A. Mulawa). Oprócz zestawu fenotypowych cech diagnostycznych oznaczenie gatunku oparto także na wynikach badań materiału genetycznego (Zabłocki i Mulawa 2022). Było to pierwsze stwierdzenie tego syberyjskiego gatunku w Polsce. Do tej pory badania genetyczne potwierdziły tylko 7 stwierdzeń srokosza północnego w całej Europie (Zabłocki i Mulawa 2022).

Dzierzba rudogłowa *Lanius senator* była niegdyś dość powszechnym gatunkiem lęgowym na Śląsku, ale jeszcze na początku XX w. jego stanowiska lęgowe zaczęły zanikać. Po 1950 r. był to już skrajnie nieliczny gatunek lęgowy, a ostatni przypadek gniazdowania odnotowano w 1980 r. w Kielczu k. Zielonej Góry (Dyrzc i in. 1991). Następnie od-

notowano tylko dwie obserwacje ptaków niełgowych – w 1981 i w 1983 r. (Dyrzc i in. 1991). Ponownego stwierdzenia dokonano dopiero po 38 latach. W dniu 31.05.2021 dorosłego osobnika widziano w Czechowicach-Dziedzicach, pow. bielski (R. Mędrzak; fot. 9).

Wraz z dynamicznym wzrostem liczebności populacji **zaroślówki** *Acrocephalus dumetorum* na europejskich lęgowiskach, przybywa również obserwacji tego gatunku w Polsce. Większość krajowych stwierdzeń dokonywana jest w północno-wschodniej i w północnej części kraju, natomiast na Śląsku jest to wciąż gatunek rzadki, choć w ostatnich latach spotykany coraz regularniej. Obserwowano ją tu po raz pierwszy w 2014 r., kiedy dokonano dwóch stwierdzeń, następnie w 2015 r. – jedno stwierdzenie (Wasińska i in. 2015)

i w 2020 r. – aż cztery stwierdzenia (Beuch 2021). Kolejna obserwacja miała miejsce w 2021 r. – w dniach 25.06-4.07 śpiewający samiec widywany był w Rogowie Sobóckim, pow. wrocławski (K. Neubauer i in.). Było to ósme stwierdzenie zarosłówki w regionie.

Skandynawski podgatunek **drozda obrożnego** *Turdus torquatus torquatus* pojawia się na Śląsku bardzo rzadko. Stwierdza się go zwykle od 1 do 3 razy w roku, niemal zawsze w zachodniej i północno-zachodniej części regionu (czyli w woj. lubuskim i zachodniej części woj. dolnośląskiego). W 2021 r. dokonano dwóch stwierdzeń z terenów nizinnych Górnego Śląska, gdzie dotąd prawdopodobnie forma ta nie była obserwowana. W dniach

7–9.04 jeden samiec przebywał w przydomowym ogrodzie w Kaczycach w dolinie Olzy (R. Czyż), a w dniach 10–12.04 również samca widywano w Rybniku-Gotarłowicach (A. Sojka, B. Pawlik).

Świergotek nadmorski *Anthus petrosus* jest gatunkiem nielicznie przelotnym i zimującym na polskim wybrzeżu, natomiast w głębi lądu pojawia się rzadko. Co ciekawe najczęściej śródlądowych obserwacji tego gatunku pochodzi ze Śląska (Stawarczyk i in. 2017). W 2021 r. dokonano tu 10 regionalnego stwierdzenia świergotka nadmorskiego. W dniu 10.01 obserwowano jednego osobnika na stawach Radziądz w dolinie Baryczy (W. Lenkiewicz).

Przygotował: Szymon Beuch

Fot. 9. Dzierzba rudogłowa *Lanius senator* Czechowice-Dziedzice, Górny Śląsk, maj 2021 (fot. R. Mędrzak)

Photo 8. Woodchat Shrike, Czechowice-Dziedzice, Upper Silesia, May 2020

Summary

In 2021, two new species were added to the list of species of the Silesian Ornithological Region - Baikal Teal *Sibirionetta formosa* and Northern Shrike *Lanius borealis*, as well as one new subspecies - Siberian Gull *Larus fuscus heuglini*. Particularly noteworthy are the observations of species not seen in Silesia for a long time - the second Collared Pratincole *Glareola pratincola* in the region (most recently in the 18th century), Baillon's Crake *Zapornia pusilla* (most recently in 1858), Scops Owl *Otus scops* (most recently in 1908), and Woodchat Shrike *Lanius senator* (most recently in 1983). Other remarkable sightings in the reporting year include: the fourth record of Steppe Eagle *Aquila nipalensis*, the sixth record of Ring-necked Duck *Aythya collaris*, the eighth record of Great Skua *Stercorarius skua* and Blyth's reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*, and the tenth record of Rock Pipit *Anthus petrosus*. Noteworthy is also the first breeding of a pure pair of Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus* in Silesia. By the end of 2021, the list of avifauna of the Silesian Ornithological Region included 389 species.

Literatura

- Betleja J., Król J., Kohut J., Schneider G.** 2014. Ptaki Zbiornika Goczałkowickiego. Ptaki Śląska 21: 5–68.
- Beuch S.** 2019. Występowanie kaczek właściwych Anatini i grążyc Aythini w okresie lęgowym na Śląsku w latach 2018–2019. Ptaki Śląska 26: 5–33.
- Beuch S.** 2021. Obserwacje tamaryszki *Acrocephalus melanopogon*, wodniczki *A. paludicola* i zaroślówki *A. dumetorum* na Górnym Śląsku wiosną 2020 roku. Ptaki Śląska 27: 80–89.
- Beuch S., Chodkiewicz T., Ławicki Ł., Wylegała P., Aftyka S., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylík A., Grygoruk G., Jankowski K., Kajzer Z., Matyjasiak Ł., Smyk B., Wężyk M., Sikora A.** 2021. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2019 – gatunki niełęgowe. Ornis Pol. 62: 210–242.
- Bożek M., Hebda G.** 2009. Rozmieszczenie i liczebność dzierlatki *Galerida cristata* w Opolu na początku 21. wieku. Not. Orn. 50: 51–54.
- Chodkiewicz T., Beuch S., Ławicki Ł., Wylegała P., Beetleja J., Bzoma S., Cenian Z., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylík A., Górski A., Grygoruk G., Jankowski K., Kajzer Z., Krupiński D., Matyjasiak Ł., Neubauer G., Sielicki S., Smyk B., Stasiak K., Wardecki Ł., Wężyk M., Wieloch M., Woźniak B., Zielińska M., Zieliński P., Sikora A.** 2022. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2020 – gatunki lęgowe. Ornis Pol. 63: 347–379.
- Czechowski P., Rubacha S.** 2023. Współczesne stwierdzenie karliczki *Zapornia pusilla* na Śląsku. Ptaki Śląska 28: 61–64.
- Dyrcz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J.** 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski, Zakład Ekologii Ptaków, Wrocław.
- Flousek J., Gramsz B., Telenský T.** 2015. Ptaki Karkonoszy – atlas ptaków lęgowych 2012–2014. Správa KRNAP Vrchlabí, Dyrekcja KPN Jelenia Góra.
- Górski A., Wardecki Ł.** 2021. Monitoring Kraski. W: Monitoring ptaków z uwzględnieniem obsza-

rów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2021–2022. Etap I. Monitoring ptaków – prace terenowe i opracowanie wyników. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2021 roku, ss. 276–282.

Grochowski P., Beuch S., Czechowski P., Betleja J., Smyk B. 2016. Zimowanie ptaków wodnych na Śląsku w latach 2011–2016. *Ptaki Śląska* 23: 79–109.

Grochowski P. 2018. Zimowanie ptaków wodnych we Wrocławiu w latach 2011–2018. *Ptaki Śląska* 25: 61–81.

Hearn R. 2020. *Melanitta fusca* Velvet Scoter. W: Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H-G., Floppen R. P. B. 2020. European Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona, ss. 124–125.

Kołodziejczyk M., Mikusek R., Polak M., Jedlikowski J. 2021. Pierwsze stwierdzenie lęgu karczliki *Zapornia pusilla* w Polsce po ponad 160 latach. *Ornis Pol.* 62: 339–352.

Komisja Faunistyczna 2022. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2021. *Ornis Pol.* 63: 130–159.

Lenkiewicz W., Stawarczyk T. 2022. Pierwsze stwierdzenie bajkałówki *Sibirionetta formosa* w Polsce. *Ornis Pol.* 63: 160–176.

Ławicki Ł., Beuch S., Chodkiewicz T., Wylegała P., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylík A., Górski A., Grygoruk G., Jankowski K., Kajzer Z., Krupiński D., Matyjasik Ł., Neubauer G., Sielicki S., Smyk B., Stasiak K., Wardecki Ł., Wężyk M., Wieloch M., Woźniak B., Zielińska M., Zieliński M., Sikora A. 2021. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2019 – gatunki lęgowe. *Ornis Pol.* 62: 310–338.

Morozov V. V., Kalyakin M. V. 2020. *Anser erythropus* White-fronted Goose. W: Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H-G., Floppen R. P. B. European Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and

Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona, s. 118.

Obserwacje faunistyczne 2006. Obserwacje faunistyczne. *Ptaki Śląska* 16: 173–186.

Obserwacje faunistyczne 2018. Najważniejsze obserwacje awifaunistyczne na Śląsku w roku 2017. *Ptaki Śląska* 25: 168–188.

Obserwacje faunistyczne 2023. Najważniejsze obserwacje awifaunistyczne na Śląsku w roku 2020. *Ptaki Śląska* 28: 94–113.

Przymencki M., Litwiniak K., Grochowski P., Pomorska-Grochowska J. 2023. Pierwszy na Śląsku lęg pary mew żółtonogich *Larus fuscus*. *Ptaki Śląska* 28: 65–70.

Shirihai H., Svensson L. 2018. Handbook of Western Palearctic Birds. Passerines: Larks to Warblers. Volume I. Helm, Bloomsbury Publishing, London.

Słychan M. 1996. Ptaki pól irygacyjnych Wrocławia. *Ptaki Śląska* 11: 133–150.

Souček J. 2010. Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*) v Hrubém Jeseníku. *Sylvia* 46: 157–161.

Stasiak J., Kołodziejczyk P. 2019. Zbiornik Turawski jako ważne w skali Polski miejsce koncentracji mewy małej *Hydrocoloeus minutus*. *Ptaki Śląska* 26: 132–135.

Stawarczyk T., Cofta T., Kajzer Z., Lontkowski J., Sikora A. 2017. Rzadkie ptaki Polski. Studio B&W Wojciech Janecki, Sosnowiec.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Wasińska A., Koźlik K., Mazur K., Ostrowski K., Beuch S. 2015. Zarosłówka *Acrocephalus dumetorum* nowym gatunkiem w awifaunie Śląska. *Ptaki Śląska* 22: 151–155.

Witkowski J. 1964. Obserwacje nad awifauną okolic Wrocławia w zimie 1962/63. *Acta orn.* 8: 341–347.

Witkowski J., Orłowska B., Ranoszek E., Stawarczyk T. 1995. Awifauna doliny Baryczy. *Not. Orn.* 36: 5–74.

Wuczyński A., Kołodziejczyk P. 2013. Granice Śląskiego Regionu Ornitologicznego. Ptaki Śląska 20: 170–180.

Wylegała P., Beuch S., Sikora A., Ławicki Ł., Cymbała R., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylak A., Grygoruk G., Guzik W., Jankowski K., Kajzer Z., Matyjasiak Ł., Smyk B., Wężyk M., Chodkiewicz T. 2022a. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2020 – gatunki nielęgowe. Ornis Pol. 63: 245–281.

Zabłocki P., Mulawa A. 2022. Pierwsze stwierdzenie srokosza północnego *Lanius borealis* w Polsce. Ornis Pol. 63: 282–293.